

21.1.2009

Työmarkkinajärjestöjen eläkepolitiikkaa ja työttömyysturvaa koskevat esitykset vuosille 2009 - 2014

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat neuvotelleet tämän ratkaisun tukeakseen osaltaan hallituksen tulevaa elvytysratkaisua.

Työeläkejärjestelmän osalta tavoitteena on työeläkejärjestelmän rahoituksellisen kestävyuden parantaminen. Työttömyysturvauudistuksella pyritään työttömyysetuuksien ja työttömyysvakuutusmaksukehityksen vakautteen sekä työttömyysjaksojen lyhentämiseen aktiivisen työvoimapolitiikan toimilla. Työeläke- ja työttömyysturvajärjestelmien muutoksilla edistetään Sata-komitean tavoitteena olevaa elatussuhteen parantamista.

Osapuolten lähtökohtana näissä neuvotteluissa on ollut, että työnantajan kansaneläkemaksu poistetaan elvytysratkaisussa.

1. Työeläkemaksun korottaminen ja eläke-etuuksien tarkistaminen

TyEL-maksu ilman tilapäistä alennusta on vuonna 2010 sama kuin vuonna 2009. Vuosille 2011-2014 maksua korotetaan vuosittain 0,4 prosenttiyksikköä eli yhteensä 1,6 prosenttiyksikköä. Korotus jaetaan 50/50-säännön mukaisesti työnantajan ja palkansaajan maksuosuuteen. Maksutasoratkaisu ei vaikuta TyEL-maksun tilapäiseen alennukseen.

Osapuolten lähtökohtana on ollut palkansaajan työeläkemaksun nousun tunnistettavissa oleva kompensoiminen tuloverotuksessa kaikissa tuloluokissa.

Jos talouskehitys sitä edellyttää, työmarkkinoiden keskusjärjestöt arvioivat korotusaikataulua uudelleen.

Osa-aikaeläkkeen alaikäraja korotetaan 60 vuoteen. Eläkkeen karttuminen ansion alenemasta poistetaan. Eläkeneuvotteluryhmässä ratkaistaan erikseen osa-aikaeläkkeen hallinnollisen toimeenpanon helpottamista edellyttävät muutokset. Osa-aikaeläkemutokset tulevat voimaan 1.1.2011 ja ne koskevat vuoden 1952 jälkeen syntyneitä.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajien asemaa parannetaan lieventämällä elinaikakertoimen eläketasoa alentavaa vaikutusta. Eläkeneuvotteluryhmässä 13.1.2009 käsiteltyyn niin sanotun karttumamallin kehittämistä jatketaan Eläkeneuvotteluryhmässä päämääränä työkyvyttömyyseläkkeiden muutosten voimaantulo 1.1.2010.

Nykylain mukaan ratkaistaessa 60 vuotta täyttäneen työntekijän oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen jäljellä olevaa työkykyä arvioidaan painotetusti suhteessa hänen omaan työhönsä tai hänen ammattiaan vastaavaan työhön. Järjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä selvitetään osatyökyvyttömyyseläkkeen

toimivuuden parantamista ja osa-aikatyömarkkinoiden kehittämistä tässä ja myös muissa ikäryhmissä.

Osapuolet ehdottavat, että työeläkejärjestelmän sijoitussäännösten uudistamista selvittävä työryhmä asetetaan Eläkeneuvotteluryhmän kokouksessa 13.1.2009 käsitellyn luonnoksen mukaisesti.

Osapuolet neuvottelevat erikseen ratkaisun siitä, miten finanssikriisin takia säädettyjen työeläkelaitosten väliaikaisten sijoitussäännösten voimassa olon päätyttyä palataan normaaliaikojen säännöksiin ja rahastointiin.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt jatkavat jatkuvaa neuvottelumenettelyä työeläkejärjestelmästä.

2. Sata-komitean linjausten toteuttaminen

Työttömyysturvan työssäoloehto ja niin sanottu paluuehto ovat 8 kuukautta. Tarkastelujakso on 28 kuukautta.

Työttömyysturvan kesto on yhteensä 500 päivää. Tästä ajasta niin sanottuja aktiivipäiviä voi olla enintään 200.

Työttömyysturvan ansiopäivärahan laskentamalli on nykyinen. Laskentamallissa ja rahoituksessa kytkentä peruspäivärahaan säilytetään nykyisenä.

Työttömyysturvan tasoja on kolme. Perustaso on 45/20. Korotettu ansiopäiväraha on 57,5/35. Työllistymisohjelmalisätaso on 65/37,5.

Ansiopäivärahan laskennassa sovellettavaa taitekohtaa muutetaan siten, että se on 105 kertaa työttömyysturvan peruspäivärahan määrä.

Aktiivitoimenpiteiden ajalta työttömyyspäiväraha maksetaan korotettuna 200 ensimmäiseltä päivältä. Työntekijälle, jolla on oikeus työllistymisohjelmaan, maksetaan työllistymisohjelman mukaisilta työllistymistä edistävien toimenpiteiden ajalta työttömyyspäiväraha korotettuna työllistymisohjelmallisella (65/37,5). Muilla työntekijöillä päiväraha maksetaan aktiivitoimenpiteiden ajalta korotettuna käyttäen lukuja 57,5/35.

Aktiivitoimenpiteet ovat: työvoimapoliittinen koulutus, työkokeilu, työharjoittelu, työelämävalmennus, kuntouttava työtoiminta ja omaehtoinen koulutus. Työvoimapoliittisen koulutuksen ajalta maksettavat koulutustukipäivät sisältyvät työttömyysturvan enimmäiskeston.

Korotettu ansiopäiväraha maksetaan lisäksi enintään 100 päivältä työntekijälle, joka on irtisanottu tuotannollisista ja taloudellisista syistä ja jolla on työhistoriaa vähintään 20 vuotta ja joka ennen työn menettämistä on ollut työttömyyskassan jäsen vähintään viisi vuotta. Korotettua ansiopäivärahaa maksetaan myös enintään 20 päivältä työntekijälle, joka täyttää muutosturvan työhistoriaavaatimuksen.

Muutosturvaa kehitetään siten, että määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevien pääsyä muutosturvaan helpotetaan siten, että oikeus työllistymisohjelmaan on myös työntekijällä, jolla on 5 vuotta työhistoriaa 7 viimeisen vuoden ajalta.

Työllistymisohjelma voidaan laatia myös vähintään 180 päiväksi lomautetulle työntekijälle, joka täyttää muutosturvan työhistoriavaatimuksen.

Edellä todetut muutosturvan kaksi muutosta tulevat voimaan 1.7.2009.

Yhteishankintakoulutuksen järjestämistä lomautetuille työntekijöille edistetään, jotta he voivat lomautuksen aikana täydentää osaamistaan myös lomauttavan työnantajan tarpeita vastaavaksi. Työmarkkinaosapuolet tukevat yhteishankintakoulutuksen kehittämistä ja käytäntöön ottamista.

Työnhakijan työllistymisedellytykset arvioidaan kahden viikon kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Laadittavaan työnhakusuunnitelmaan pyritään mahdollisimman nopeasti sisällyttämään työllistymissopimus, jonka osapuolina ovat työnhakija, TE-toimisto ja potentiaalinen työnantaja. Toimenpiteiden tarve arvioidaan uudelleen viimeistään työttömyyden jatkuttua yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta. Varmistetaan, että edellä todettuja toimenpiteitä varten varataan riittävät resurssit.

Työttömyyden pitkittyessä työvoimaviranomaisen on viimeistään 350 työttömyyspäivän kohdalla tehtävä työnhakusuunnitelman toinen tarkistus, jolla pyritään nopeaan työllistymiseen. Työnhakusuunnitelma laaditaan yhteistyössä hakijan, potentiaalisen työnantajan ja työvoimaviranomaisen kanssa.

Työttömyysturvajärjestelmässä on aktiivisiin toimenpiteisiin liittyviä karensseja, joita ei tällä ratkaisulla muuteta. Tarkistetaan kuitenkin työnhakusuunnitelman laatimista koskevia karenssisäännöksiä.

Työttömyysturvan lisäpäivärahaoikeuden alaikärajaa korotetaan yhdellä vuodella (59 vuodesta 60 vuoteen). Ikarajan korotus tulee voimaan 1.1.2011 ja sitä sovelletaan vuonna 1955 ja sen jälkeen syntyneisiin.

Ikääntyneiden työttömien asema turvataan siten, että laajennetaan yhdellä vuodella laissa jo olevaa velvoitetta, jonka mukaan kunnan on järjestettävä työtä siten, että vähintään työssäoloehto täyttyy, jolloin ansiosidonnainen työttömyysturva jatkuu työn loputtua. Päiväraha määräytyy näissä tapauksissa aiemman työsuhteen palkan perusteella.

Vuosina 2009-2011 kohdistetaan aktiivitoimia tehostetusti työttömyysturvan niin sanotussa työttömyysturvaputkessa oleville työttömille tavoitteena heidän mahdollisimman laajamittainen työllistyminen. Ensi vaiheessa aktiivitoimet kohdennetaan ikäluokkaan, jota alaikärajan nostaminen koskee. Saatujen kokemusten perusteella työmarkkinoiden keskusjärjestöt neuvottelevat ratkaisun työttömyysturvan lisäpäivärahaoikeudesta vuoden 2011 loppuun mennessä.

Sovittelusta työttömyyspäivärahasta poistetaan 36 kuukauden enimmäiskesto.

Edellä todetut työttömyysturvaetuuksien muutokset pois lukien muutosturvan kehittäminen ja lisäpäivärahaoikeuden tarkistaminen tulevat voimaan 1.1.2010 ja niitä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen alkaneisiin työttömyysjaksoihin.

Työttömien omaehtoisen koulutuksen tukia uudistetaan AKKU-johtoryhmän esittämien linjausten mukaisesti yhdistämällä työvoimapoliittinen koulutustuki ja omaehtoinen koulutuspäiväraha yhdeksi, aktiiviaikaisen työttömyyspäivärahan suuruiseksi etudeksi. Koulutukseen kannustamiseksi työttömien omaehtoiseen koulutukseen pääsyn odotusaika (65 päivää) poistetaan 1.8.2009 alkaen silloin, kun koulutus parantaa ammatillista osaamista, nopeuttaa työmarkkinoille pääsyä ja koulutuksesta on sovittu osana työnhakijan työnhakusuunnitelmaa.

Työttömyysvakuutusjärjestelmän suhdannepuskurin tarkoituksena on vaimentaa työttömyysvakuutusmaksujen heilahteluja suhdannesykliä yli. Suhdannepuskurin hyödyntämismahdollisuuksia parannetaan pidentämällä tarkastelujaksoa, jonka aikana puskuri voi ylittää enimmäismääränsä.

Niin sanottu prosenttivähennyslaki säädetään pysyväksi 1.1.2010 alkaen. Vähennys on 60 prosenttia työttömyysvakuutusmaksun, työeläkemaksun ja sairausvakuutuksen päivärahamaksun yhteismäärästä.

Vuorotteluvapaan käytöstä valmistuu tutkimus keväällä 2009. Osapuolet esittävät, että vuorotteluvapaa vakinaistetaan 1.1.2010 alkaen. Vuorotteluvapaan aikaista työeläkkeen ansaintaa tarkistetaan siten, että 55 prosenttia vuorottelukorvauksen perusteena olevasta ansiosta kartuttaa eläkettä. Vuorotteluvapaan vakinaistaminen mahdollistaa myös sen käytön omaishoitoon.

Muilta osin työmarkkinoiden keskusjärjestöt lähtevät siitä, että Sata-komitean ehdotukset ja niiden toteuttaminen tulee sovittaa vallitsevaan taloustilanteeseen.

3. Jatkovalmistelu

Tämän ratkaisuehdotuksen yksityiskohtaisessa jatkovalmistelussa noudatetaan vakiintunutta kolmikantaperiaatetta.